

NYA

BOTANISKA NOTISER

UTGIFNE AF

N:o 11—12.

E. J. ANDERSSON.

Nov., Dec.

1850.

INNEHÅLL: I. ORIG: TH. FRIES: Anteckningar under en botanisk excursion i Upland. G. A. WESTERLUND: Vårens framsteg vid Kalmar. SjöSTRAND: Om Ölands vegetation. — II. LITT.: WIKSTRÖMS Bot. Årsberättelser för 1844—1848. 1:a Delen. LANGE: Handbog i den Danske Flora. Wood's The Tourist Flora. BOGENHARDS Flora von Jena.

I. Original-Afhandlingar.

I. *Anteckningar under en botanisk excursion i Upland 1850, företagen af Th. M. Fries.*

I slutet af Juli månad detta år företog jag en liten botanisk utflygt från Upsala till Norrtelje. Utom *Hieracium saxifragum* och *setigerum* samt *Zanichellia pedicellata*, hvilka ej finnas upptagna i Wahlströms förteckning på traktens växter, fann jag i vattugropar vid hafsstranden en växt, som jag vid första påseende ansåg vara en *Batrachium*. Vid närmare undersökning fann jag dock, att det var *Ranunculus sceleratus*, hvars flytande blad och förändrade habitus förorsakat mitt misstag. Detta misstag rättfärdigas dock icke allenast af växtens yttre, utan fastmer af dess öfverensstämmelse med släktet *Batrachii* karakterer. Så finne vi, att denna art är den enda af *Ranunculi*, hvars honungsgrop ej är betäckt af något fjäll; — just ett af *Batrachii* hufvud-kännetecken. Dess karpeller sakna någon kant, samt äro visserligen ej så tydligt färade som *Batrachiernas*, men dock tillräckligt för

att skilja den från *Ranunculerna* med sina släta karpeller. Lägges man härtill, att den äfven i anseende till växtlokal samt karpellernas mängd på det böga fästet öfverensstämmer med *Batrachia*, så finner man, att denna art snarare bör förenas med *Batrachia* än med *Ranunculi*. Förtigas bör visserligen ej, att den i några afseenden öfverensstämmer med det sistnämnda släktet, nemligen i anseende till dess egenskaper och kronbladens gula färg. Hvad nu detta första beträffar, kan det väl lika litet föra denna art till *Ranunculi*, som t. ex. *Polygonum Hydro-piper* skulle för sin skarpa smak flyttas från det släkte, hvartill naturen sjelf fört detsamma. Kronbladens färg kan lika litet vara något afgörande skiljetecken mellan *Ranunculi* och *Batrachia*, då denna till och med inom förstnämnda släkte varierar. Då nu således alla väsendtliga kännetecken föra denna art från släktet *Ranunculus* och endast några underordnade afvika, bör den kallas:

Batrachium sceleratum (L. sub *Ranunculo*) med formerna:

α. *foliis inferioribus lobatis, superioribus subsimplicibus.*

β. *foliis natantibus, reniformibus, duplicato-crenatis.*

Då släktet *Batrachium* uppställes såsom Godron i dess Flore de France grupperar detsamma, får denna art sin plats i första gruppen bredvid *B. hederaceum*, en plats, som de vid Norrtelje samlade exemplaren af formen β fullkomligen försvara.

Från Norrtelje reste jag till sjön Hedern eller Hederviken, såsom den rättare kallas. Denna sjö ligger på gränsen af Seminghundra och Långhundra härader samt i Fasterna, Frösunda och Skepptuna socknar. Igenom densamma har fordom gått en segelled från hafvet, men nu är denna sjö så grund, att dess djup nästan öfverallt ej öfverstiger 4 fot. Rundt omkring densamma bildar *Scirpus lacustris* en ogenomtränglig skog framför en högväxt krans af *Phragmites*, bland hvilka *Butomus*, *Calla*, *Iris Pseudo-Acorus*, *Sium latifolium*, *Typha angustifolia*, *Carex Pseudo-Cyperus*, *paludosa*, *acuta* m. fl. frodas. Vattnen mellan dem höljes af *Hydrocharis*, *Hottonia*, *Stratiotes*, *Lemnæ* m. fl. På vestra sidan har *Polygonum amphibium* derutanför bildat en af de röda blommorna ly-

sande rand, utanför hvilken *Nuphar luteum* med sina flytande blad och gula knoppar gungar, bildande en gördel kring hela sjön. Derpå vidtager en sträcka af vid pass 4 fot, på hvilken den leriga botten endast betäcket af unga plantor af *Nuphar* och *Lemna trisulca*. På denna sträcka fann jag efter långvarigt sökande den efterlängtdade *Najas flexilis*, sparsamt växande på en rymd af högst 2 kvadratalnar.

Den öfriga botten betäcktes af *Chara pulchella* Wallr. (?), *Hypnum riparium* och *Spongia lacustris*, blandade med *Potamogeton perfoliatus*, *prælongus*, *compressus*, *acutifolius* m. fl. Ett undantag härifrån gör en sträcka af östra stranden, på hvilken gröna kulor i mängd ligga hopade. Dessa kulor, från en nöts till ett människohufvuds storlek, äro en form af *Conserva agragropila*, hvilka af folket i trakten länge ansågos för med mossor öfverklädda stenar. En märkvärdig omständighet är, att dessa bollar ligga i tvänne parallellt med hvarandra och med stranden löpande bankar, utanför hvilka man på sin höjd kan finna förmultnade stycken. Jag mätte dessa bankar och enligt ögonmätt var hvardera omkring 70 alnar lång och 12 alnar bred; afståndet mellan bankarna var vid pass 20 alnar, minsta afståndet från säfven omkring 10 och från landet 90 alnar. På ett ställe fanns mellan bankarne en bro af smärre kulor af ungefär ett äggs storlek, så att hela bredden på detta ställe var öfver 40 alnar. Då dessa bollar uppnått ungefär ett människohufvuds storlek, börjar i dessas centrum en förruttning att försiggå, hvilken sedermera småningom sprider sig åt periferien, så att klotet slutligen sönderfaller. Oaktadt jag undersökte flera exemplar kunde jag ej finna det minsta spår till något främmande ämne, hvarvid algen var fästad och hvarifrån den börjat utveckla sig. Såsom parasit på denna alg, äfvensom på *Hypnum riparium* växte 2 former af *Undina s. Nostoc pruniforme* från ett knapphåls-hufvuds till ett dufäggs storlek; den ena af dessa former var fullkomligt glatt och slät, då deremot den andra var full af vårtor och ojämnheter.

Jag begagnar detta tillfälle att tillkännagifva, det, utom några för Upsala-Floran nya Phauerogamer, såsom

Hieracium cymosum, *Anemone hepatica** *glabrata* och *Orchis sambucina*, äfven följande utmärktare larter dels af mig, dels af bröderna B. M. och M. M. Floderus under årets lopp blifvit anträffade, hvilka hittills varit okända, såsom växande kring Upsala: *Nephroma arcticum*, *Parmelia confragosa*, *rubra* och *cenisea*, *Biatora rosella*, *dryina* och *sæpincola*, *Lecidea citrinella*, *panæola* och *discoidea*, *Calicium physarellus* och *atro-album*, *Coniocybe nigricans*, m. fl. Dessutom har jag haft det nöjet att på fuktiga klippor vid Gottsunda finna den stora, vackra *Parmelia perlata*, en gammal Linneansk art, som hittills endast blifvit funnen i S. Europa. Den har sedermera äfven af Herrarne Floderus blifvit anträffad vid Halmbyboda i Funbo socken.

II. Vårens utveckling vid Kalmar. Af Carl Agardh Westerlund.

Kalmar stad är belägen på en holme, och trakten till följe deraf utsatt för hafsvindarne. Kalmartrakten utgöres af fält, skogar och lunder, höjder och dällder i omvexling. Närmast hafvet är den sank, en barrskog uppfylld af kärr och moras, men höjer sig allt mer och mer ju längre derifrån. Att läget och den fysiska beskaffenheten har inverkan på klimatet och vegetationens utveckling är gifvet.

De observationer jag här nedan anför öfver några växters blomning utgöra ett medium efter anteckningar under åren 1846—1850. De innefatta då växterna något allmänt blomma. Jag kunde anföra långt flera, men jag har isynnerhet utvalt de egentliga vårörterna.

Våren 1846 var mest tidig. Redan i slutet af *Mars* såg man *björk*, *krusbärs-* och *vinbärsbuskar* m. fl. gröna af de framskjutande löfven. Den 1 *Mars* blommade *Galanthus nivalis* allmänt. Med vårväxterna kunde man räkna att de blommade från 14 dagar till en månad tidigare, än både förut och sedan; men ju närmare det nalkades sommaren, desto mera öfvergingo deras blomningstider

till de förra och de sednare årens. Denna deras tidiga blomning var väl ock orsaken, att de om hösten emot vanligheten tidigt bortgingo. — Vintern 1847—1848 var högst "mill" och vacker, hvaraf flera species änder, en del *dufvor* (*Columba oenas* L.), *hämplingar* m. fl. kvarstannade. Vid nyårstiden 1848 kunde man plocka, der snön bortsmält, *Viola tricolor*, *Stellaria media*, *Lamium purpureum*, *Senecio vulgaris* och äfven *Draba verna*. — Från medlet af Juni till mot slutet af Augusti regnade det nästan dagligen, vanligtvis från middagstiden till aftonen; följden af regnandet under rågens blomning var att rågaxen blefvo »trappiga» och falla af mjöldrygor. Hösten (från slutet af Aug. till December månad) utmärkte sig genom en ofantlig mängd *ekorrar*, som öfverallt svärmade omkring, den ena skaran efter den andra, tills dess de nästan försvunno. 1850 sågos de sist i en sådan mängd. — Snö föll först d. 5 Nov. under N.V. vind. — Vintern 1849 var äfvenledes ganska vacker. *Ahl* och *hassel* blommade mot slutet af Februari. *Asp* och *vide* i början af Mars. Den 13 Okt. snögade det som först på hösten under N.N.O. vind. I medlet af Nov. blommade *Rosa rubigin.* temligen allmänt, då samma buske äfven hade mogen frukt. *Sidensvansar* funnos här godt om under vintern 1850. I första dagarne af Febr. kommo *tranor* och *starar*. *Ormar* sågos ute i medlet af månaden. *Flyttfoglarne* återkommo ganska tidigt, men *växterna* dröjde mera än vanligt — så att d. 28 April man knappt kunde finna mera än *Veron. hederæfolia*, *agrestis* et *triphyllos*, *Corydalis fabacea*, *Ranunculus Ficaria*, *Anemone nemorosa* et *hepatica*, *Draba verna*. Den 5 Maj: *Bellis perennis*, *Veronica polita*, *Salix capræa*; den 8: *Viola canina* et *tricolor*, *Lithospermum arvense*, *Primula veris*, *Holosteum*, *Equisetum arvense* etc. — Sommaren har varit ganska torr, så att vattenbrist yppats på flera håll.

Växväxternas utveckling vid Kalmar.

	Månad:	Blomning.			Bladspr.	
		2.	3.	4.	5.	4.
<i>Corylus avellana</i> L.	—	15	—	—	—	—
<i>Alnus glutinosa</i> ♂	—	20	♂ 10	—	—	—
<i>Anemone hepatica</i> L.	—	—	4	—	—	—
— <i>nemorosa</i> L.	—	—	9	—	—	—
<i>Ribes alpinum</i> L.	—	—	—	—	10	—
<i>Pulsatilla vulgaris</i> L.	—	—	13	—	—	—
<i>Corydalis</i> *) <i>fabacea</i> Pers.	—	—	14	—	—	—
<i>Gagea lutea</i> L.	—	—	18	—	—	—
<i>Ranunculus Ficaria</i> L.	—	—	18	—	—	—
<i>Holosteum umbellatum</i> L.	—	—	20	—	—	—
<i>Populus tremula</i> L.	—	—	—	—	20	—
<i>Corydalis laxa</i> L.	—	—	20	—	—	—
<i>Primula veris</i> L.	—	—	26	—	—	—
<i>Caltha palustris</i> L.	—	—	28	—	—	—
<i>Viola canina</i> L.	—	—	30	—	—	—
<i>Gnaphalium dioicum</i> L.	—	—	—	1	—	—
<i>Glechoma hederacea</i> L.	—	—	—	2	—	—
<i>Salix fragilis</i> L.	—	—	—	3	20	—
<i>Stellaria holostea</i> L.	—	—	—	3	—	—
<i>Ribes uva crisper</i> L.	—	—	—	4	10	—
<i>Oxalis acetosella</i> L.	—	—	—	4	—	—
<i>Betula alba</i> **) L.	—	—	—	6	5	—
<i>Saxifraga granulata</i> L.	—	—	—	8	—	—
<i>Ribes rubrum</i> L.	—	—	—	8	—	—
<i>Fragaria vesca</i> L.	—	—	—	9	—	—
<i>Prunus spinosa</i> L.	—	—	—	10	—	—
<i>Ajuga pyramidalis</i> L.	—	—	—	12	—	—
<i>Trientalis europæa</i> L.	—	—	—	16	—	—
<i>Primula farinosa</i> L.	—	—	—	20	—	—
<i>Ledum palustre</i> L.	—	—	—	22	—	—
<i>Quercus Robur</i> L.	—	—	—	—	—	16
<i>Convallaria majalis</i> L.	—	—	—	26	—	—

I v. Linnés disputation *Vernatio Arborum* synas anteckningarne för Öland vid flera växter för tidiga och vid flera för sena, och i afseende på Kalmar likaså.

*) *Corydalis-arterna* blomma här omkring 22 dagar.

**) År 1846 blef allt björklöf till löfbrott odugligt genom den myckenhet af *Erineum purpureum*, som betäckte dem.

Diverse observationer för Kalmar.

	Åren: 1848.					1849.					1850.				
	Månad:	2.	3.	4.	5.	6.	2.	3.	4.	5.	6.	2.	3.	4.	5.
<i>Lärkan</i> hördes	12	—	—	—	—	14	—	—	—	—	26	—	—	—	—
<i>Starar</i> kommo	24	—	—	—	—	17	—	—	—	—	8	—	—	—	—
<i>Spindlarne</i> börja spinna	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Tranorna</i> b. fara norrut	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	—
<i>Käldraget</i>	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Papilio Rhamni</i> }	12	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—	—	—	14	—
— <i>Antiopa</i> }	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Svanorna</i> i hafsviken	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—
<i>Vildgäss</i> komma	25	—	—	—	—	—	20	—	—	—	—	—	—	4	—
<i>Terdbaggar</i> surra	26	—	—	—	—	—	28	—	—	—	—	—	—	30	—
<i>Ahl</i> och <i>Hassel</i> blomma	—	—	—	—	—	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Dufvorna</i> komma	—	—	1	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	12	—
<i>Südesärlån</i> och <i>Sten-</i> <i>sqvättan</i>	—	—	6	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	8	—
<i>Göktytor</i> , <i>Svalor</i> komm.	—	—	28	—	—	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—
<i>Göken</i> gal	—	—	7	—	—	—	8	—	—	—	—	—	—	8	—
<i>Lundarne</i> lysa gröna	—	—	7	—	—	—	16	—	—	—	—	—	—	17	—
<i>Tornsvorna</i> synas	—	—	20	—	—	—	22	—	—	—	—	—	—	1	—
<i>Starungar</i> utflugna	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	7	—	—	—	—
<i>Smultron</i> mogna	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	—	—	—	—

Anm. *Gökens* *galtid* är här omkring 65 dagar.

Snösmältningen och *islossningen* inträffar i tredje veckan af April *). *Vårsådden* i första eller andra veckan af Maj. *Höstlottern* brukar inträffa i första dagarne af Juli. *Rågens* *mogningstid* vanligen emellan d. 30 Juli och 6 Aug **). *Hvetets* d. 14—20 Aug. *Ärters* d. 12 Aug. — 1 Sept. *Potatoes-skörden* d. 16—30 Sept. Tiden för *Rågsådden om hösten*: gammal råg d. 16—20 Aug., för ny råg d. 24 Aug. — 6 Sept. Regniga och kalla somrar göra dock betydliga undantag härifrån. — *Frostnätter* inträffa först emellan d. 15—19 Aug. *Löffallet* vanligen emellan d. 25 Sept och 16 Oktober.

Vegetationen på Öland är ej så tidig som den midt emot belägna Smålandskustens; ty då Smålandsväxterna

*) Vanligtvis! Härifrån är ofta undantag. I Mars i år var isbryggan emellan Öland och Kalmar så stark, att man både gick och körde deröfver — sedan 3:ne seglare förut gått igenom Sundet!

**) *Rågen* blommar kring den 4 Juni.

blomma, äro merendels de Öländske af samma slag blott i knopp. Men de tyckas dock på båda ställena hafva lika lång blomningstid, ty om Ölandsväxterna ej blomma så bittida, så blomma de dock längre. *Primula farinosa* är i Småland förbi i början af Juli, men blommar på Öland ända inuti Aug. *Gentiana Amarella* blommar på förra stället till och med Juli, på det sednare i September, o. s. v. Höslottern är på förra stället ofta slut när den börjar på det sednare. Detta är anmärkningsvärdt, då Ölands jordtemperatur, dess jemna lufttemperatur och dess starka solexposition tyckas böra hastigt påskynda vegetationens tidiga framsteg. Den starka solexpositionen och deraf orsakade torkan verkar ock, att Öland nästan endast äger en *vår-* och en *höst-vegetation*, den förra genom Maj och Juni, den sednare genom Aug. och September månader. Det gifves sålunda knappast mera än tvenne tider på året för botanisten att besöka Öland och dess rariteter: *bittida eller sent*; ett medium är på långt när ej så lönande.

Här vill jag äfven yttra några ord om *grundens och temperaturens olika inflytande på fastlandets och Ölands vegetation*.

Kalmar-trakten är, som bekant, ett af hafvet uppkastadt jordlager, hvilande på urbergsgrund; Öland deremot en öfvergångskalk-klippa. Dessa olika förhållanden måste på vegetationen och dess physiognomi utöfva ett högst olika intryck. Först, i afseende på olika växtprodukter, har Öland en vegetation, egen för den bildning, hvaraf ön består, och derjemte anlag för framalstradet af fjellväxter. Kalmar-trakten åter (en alluvialbildning och derjemte ägande spår af formatione transitionis, diluvii etc.) äger sin Flora hufvudsakligen från sitt moderland Småland och de öfriga grannprovinserna. — Dessa allmänna olikheter emellan Kalmar-trakten och Öland äga ock olika inflytande på växtformen. Samma slags växter äro nemligen ofta ganska olika, allt efter som de tillhöra det ena eller det andra stället. De från Smålandssidan äro merendels ganska robusta och mera ludna, då de från Öland till det mesta äro mycket spensliga, fint bildade och oftast ej så långa. Exemplar t. ex. af *Geranium*

sanguineum från Öland, jemnförde med dem från Småland äro till utseendet ofta ytterst olika; från förra stället ljusgröna, till stielk och bladflikar högst spensliga, glatta, blommorna mycket mindre, ljusröda — då från det sednare de äro brungröna, 2 à 3 gånger gröfre, ludna, med stora och mörkröda blommor; *Jasione montana* är vid Kalmar oftast öfver alnshög, blomhufvudet nästan dubbelt större, alltid upprätt stielk, då den Öländske knappast 1 kvarter hög, nedböjd etc. — Samna inflytande finna vi den äga på djuren: *hararne* på Öland äro alltid vida mindre och spensligare än de i Småland, o. s. v.

Oaktadt Ölandsformationen i visst fall är så tryckande för växtligheten, framstår der en del växter långt frodigare än annorstädes, t. ex. *Orchideæ*, jemnförde med dem från Småland eller det öfre Sverige. Säsom exempel vill jag anföra *Orchis sambucina*, enligt exemplar från Öland och Roslagen.

Herba Oelandica.

Caule 8—10 pollicari.

Foliis acutiusculis, lanceolatis.

Spica oblongo-ovata.

Floribus 8—20.

Herba Roslagiensis.

Caule 3—4 pollic.

Foliis obtusiusculis lineari-lanceolatis l. lingulatis.

Spica sub-capitata.

Floribus septem.

Midt emellan dessa stå Smålands-exemplar. Detta enstaka exempel angifver det allmänna förhållandet. — *Hagtornet* (på Smålandssidan säsom buske) förekommer stundom säsom ganska stort träd. *Primula veris* L. luxurierar ofta så att den blir långt större än *Pr. elatior* Jacq. och då äfven *flore prolifero*, i hvilket utseende den är ganska vacker. »I lundarne öfvergår vegetationen ofta till veklighet.»

Kalkjorden tyckes ock inverka på växtligheten på annat sätt. Fam. *Primulaceæ* förekommer der nästan alltid utan stängel, gräsen blifva oftast *vivipara*, o. s. v. Växtfärgerna förbytas t. ex. blå i ljusröd eller hvit, gul i ljusare etc. — *Alvaren* äger, utom det att alpiskt inverka på vegetationen, äfven olika inflytande på olika växter:

Thymus Serpyllum, *Lotus corniculata* m. fl. blifva der *lanuginosi*, *Arabis hirsuta* åter *glaberrima* etc. — De äga stor böjelse för underhållandet af *hafsörter*; så finna vi der *Erythrææ*, *Tetragonolobus siliqu.*, *Cucubalus behen* β *maritimus* m. fl.

III. Om Ölands vegetation. Af G. Sjöstrand *).

Att Östersjöns öar, särdeles Öland och Gottland, så väl till sin geologiska bildning som sina vegetativa förhållanden, i hög grad avvika från det öfriga kontinentala Skandinavien, är redan länge allmänt bekant. Den förre af dessa öar äger, ehuru på tvenne punkter knappt en half mil aflägsnad från den närliggande Småländska kusten, likväl en så avvikande vegetation, att, såsom redan Linné anmärker, en främling lätteligen skulle tro sig förflyttad till ett långt aflägsset land. Det mest utmärkande af denna vegetation bilda växter från det sydligare Europa (en mängd *Orchideæ*, *Ranunculus illyriens*, *Adonis vernalis*, *Coronilla Emerus*, *Verbascum thapsiforme*, *Sisymbrium supinum*, *Ulmus campestris* Sm. och många andra), hvilka på ett öfverraskande sätt äro blandade med några alpiska växter (*Poa alpina*, *Viscaria alpina*, *Silene inflata petraea*, *Draba incana* v. *contorta*, *Potentilla alpestris*, *Helianthemum oelandicum*) eller med andra från det aflägsna Siberien (*Artemisia rupestris*, *A. laciniata*, *Carex obtusata*, *Potentilla fruticosa*, till hvilken typ äfven den för Öland mest egendomliga och utmärkta *Plantago minor* synes höra). Denna mångfald i vegetation, hvartill i de öfriga norra länderna näppeligen något motstycke torde finnas, har ock utgjort föremålet för flertalet af våra bo-

*) I den nyss utkomna XV:e tomen af *Acta Societatis Scientiarum Upsal.* finnes införd en »Enumeratio plantarum in Olandia sponte nascentium, autore Gustavo Sjöstrand», från hvilken värderika afhandling vi låna följande inledning, såsom en allmän framställning af denna intressanta ös växtgeografiska förhållanden.

taisters undersökningar. Redan O. Rudbeck fad. kände (obekant på hvad väg) åtskilliga af Ölands sällsyntare växter, såsom *Cistus* (*Helianthemum*) *oelandicus*, *Tithymalus oelandicus* (= *Euphorbia palustris*). Med. Drn. J. Linder (sedermera Linderstolpe) besökte i början af föregående århundrade helt flygtigt under vårtiden Öland och upptäckte *Viola odorata* samt *Adonis vernalis*, och uttalade sin förmodan, att en mängd växter, hvilka man knappast torde vänta i Sverige, skulle upptäckas på Öland. En fullständigare framställning af Ölands vegetation gaf den Svenska Florans fader C. Linnæus, hvilken år 1741 ifrån d. 1 till 21 Juni g. st. öfverfor hela ön och antecknade i sin »Öländska resa» 311 växter, bland hvilka många ej förut blifvit anmärkta i fäderneslandet. Den 26 Juli s. å. återvände han från Gottland och besökte helt skyndsamt Öland ånyo. — Med. Drn. J. G. Wahlbom, lärjunge af Linné, tillade sedermera åtskilliga nya, hvilka omnämnas dels i Linnés *Fl. Suecica* ed. 2, t. ex. *Chrysocoma Linosyris*, dels i Linné d. yrs afhandling om Öland. *Coronilla Emerus*, *Bupleurum tenuissimum* och *Phleum arenarium* berättas förut blifvit samlade af Wahlbom (fadren eller sonen?). Enligt Abr. Ahlqvist besökte Prof. O. Svartz Öland tvenne gånger (åren 1782 och 1802) och upptäckte *Thalictrum tenuifolium* Sv. (*Th. Galioides* Nestl.) *Schedonorus asper* (under namn af *Bromus erectus* afbildad i *Sv. Bot.*) och *Alopecurus agrestis*. Äfven Prof. S. Liljeblad uppehöll sig 2:ne gånger (åren 1789 och 1797) på Öland och framställde i sin »Svenska Flora» de af honom gjorda fynden. Märkligast äro *Carex obtusata*, en då fullkomligt ny art, *Artemisia laciniata* (under namn af *A. tanacetifolia*) och *Gnaphalium luteo-album*, af hvilka 3:ne ingendera förut blifvit iakttagna i Sverige. A. Ahlqvist, född på Öland och slutligen kyrkoherde i Runstens socken derstädes, undersökte med stor noggrannhet, jemte P. Ahlqvist, ända från sin barndom denna sockens och det medlersta Ölands växter, och utgaf 1815 *Florula Runsteniensis*, hvori han först angaf åtskilliga obekanta Ölandsväxter: *Koeleria glauca*, *Carex tomentosa*, *C. Buxbaumii*, *Holosteum umbellatum*, *Spergula subulata*, o. s. v. Men icke allenast för den Öländska, utan äfven för

hela den Svenska Floran vigtiga voro de tvenne resor, dem Prof. Fries åren 1818 och 1824 gjorde utefter hela ön. Under den förra af dessa riktades den Svenska Floran med *Ulmus campestris* Sm., *Ulmus effusa* W., *Galium silvestre austriacum*, *Valerianella dentata*, *Verbascum thapsiforme* och *seminigrum*, *Viola pratensis* och *elatior*, *Cerastium glutinosum* och *strigosum*, *Camelina silvestris*, *Potentilla collina* och *intermedia* &c. (andra, såsom *Cnidium venosum*, redan förut samlad af Liljeblad, *Atriplex rosea* m. fl. blefvo närmare bestämda); under den sednare upptäcktes *Sagina stricta*, *Thlaspi perfoliatum*, *Polygala comosa*, *Elymus europæus*, *Thalictrum angustifolium*, *Chara baltica*, *Trifolium striatum* o. s. v. På grund af de resultater denna första resa och egna rikhaltiga anteckningar lemnat gaf A. Ahlqvist i Kgl. Vet.-Akad. Handlingar 1821 en öfversigt af den Öländska jorden och vegetationen, samt lemnade växtställen för 60 sällsyntare arter, bland hvilka flera utmärktare, ej förut angifne för Öland, såsom *Ranunculus Philonotis*, *Lepidium latifolium*, *Halimus pedunculatus*, *Aira præcox*. Sednare upptäckte han ytterligare *Carex Schreberi*. Samma år (1821) genomforskade äfven Prof. G. Wahlenberg Öland och fogade till Ahlqvists arbete ett tillägg, deri han lemnade en med rätta berömd framställning af Ölands formation och dennas inflytande på växtligheten. I hans »*Flora Suecica*» infördes sedermera flera bidrag till Ölands-Floran, t. ex. *Juncus capitatus*. Slutligen redogjorde äfven Prof. P. F. Wahlberg i Kongl. Landtbruks-Akademiens Handlingar 1836 för Ölands fysiska beskaffenhet och dennas samband med vegetationen. Såsom nya för öns Flora omnämnas *Neottia nidus avis* och *Carex remota*. Att särskildt uppräknat alla de öfriga botanister, hvilka besökt Öland, skulle föra oss för långt. De äro, så vidt vi hafva oss bekant, följande: Carl Stenhammar (som fann *Corydalis cava*), F. Forsander, W. Hisinger, J. P. Rosén (upptäckte *Kochia hirsuta*), A. Bruzelius (anmärkte först *Euphorbia Esula*), J. H. Wallman (samlade *Galium rotundifolium*), A. E. Lindblom (fann *Alopecurus nigricans* m. fl.), J. Areschoug (*Geum intermedium*, *Zanichellia pedicellata*), S. Forsgård (*Thesium alpinum* och

den af mig redan förut samlade *Alyssum calycinum*), A. G. Longberg, J. Lange &c. *).

Det skulle väl synas som hade den Öländska Floran genom alla dessa forskares bemödanden blifvit fullständigt undersökt. Men de, hvilka på ön gjort naturhistoriska resor, hafva i allmänhet eftersökt de sällsyntare växterna, ehuru det för fullständig kännedom af vegetationen är nödigt att känna ej allenast hvad trakten framalstrar, utan ock hvad den ej frambringa. Åtskilliga växter, hvilka i det närliggande Småland äro ganska allmänna **). blifva på Öland synnerligt sällsynta eller felas der helt och hållet, såsom *Arnica montana*, *Pedicularis silvatica*, *Nuphar luteum*, *Circæa*, *Arctostaphylos uva ursi*, *Pyrola media*, *Sedum annuum*, *Bulliardia*, *Callitriche autumnalis*, *Drosera intermedia* o. s. v. Ännu större synes olikheten, om man jämför arternas olika utbredning. De flesta skogskärrväxter (pl. silvatico-palustres) förekomma endast i Ölands nordligaste bihang. *Erysimum hieracifolium*, *Brassica Napus*, *Carex distans* och *extensa*, hvilka äro ganska allmänna vid Smålandskusten, finnas ej på sjelfva Öland, utan blott på granitklipporna i Kalmar sund. *Isatis*, Vi-

---

*) Enligt meddelande af Hr C. A. Westerlund, som flera år botaniserat på Öland och sednast det innevarande derstädes gjort flera vidsträckta exkursioner — hvarunder han funnit *Carex norvegica* vid Runsten — har förfluten sommar Öland blifvit besökt af följande yngre botanister: Studd. C. J. L. Lönnberg, F. Fagerström, A. E. Goldkuhl, L. G. Örtengren och Steffenburg. A—n.

***) För båda regionerna gemensamma äro: *Cnidium venosum*, *Gnaphalium luteo-album*, *Holosteum*, *Atriplex rosea*, hvilka alla för öfrigt höra till vårt fäderneslands sällsyntaste växter. Men af alla trakter äger det något mera aflägsna Gottland största likhet med Öland. Gemensamma utmärkande växter äro: *Melica ciliata*, *Schoenus nigricans*, *Alisma ranunculoides*, de fleste *Orchidee* särdeles *Orchis pyramidalis*, *Ulmus campestris*, *Coronilla Emerus*, *Globularia*, *Potentilla collina*, *Viola pratensis*, *Sisymbrium supinum*, *Gypsophila fastigiata*, *Adonis vernalis*, *Anemone silvestris*, *Thalictrum galioides*, *Chrysocoma*, *Artemisia rupestris* o. s. v. Följande af Ölands mera egendomliga växter äro hittills ej funna på Gottland: *Carex obtusata*, *Ulmus effusa*, *Kochia hirsuta*, *Oxytropis campestris*, *Potentilla fruticosa*, *Viola elatior*, *Helianthemum oelandicum*, *Ranunculus illyricus*, *Plantago minor* o. s. v.

cia cassubica, *Bupleurum*, *Achillea Ptarmica*, *Samolus*, *Arnoseris* o. s. v. äro på Öland liksom främlingar från Småland, der de öfverflöda. Bristen på en mängd växter lemna emedlertid ej mindre upplysning om jordgrundens och klimatets inflytande, än förekomsten af åtskilliga sällsyntare. Under många år hafva vi undersökt Öland och anmärkt följande, så vidt vi veta, af ingen före oss antecknade: *Achillea Ptarmica*, *Cineraria palustris*, *Hieracium paludosum*, *Hypochæris glabra*, *Arnoseris minima*, *Convolvulus sepium*, *Myosotis versicolor*, *Gentiana linguata*, *Limosella*, *Lathræa*, *Linaria minor*, *Littorella*, *Conium maculatum*, *Chrysosplenium alternifolium*, *Corydalis pumila*, *Bunias orientalis*, *Cakile maritima*, *Cardamine impatiens*, *Alyssum calycinum*, *Draba muralis*, *Geranium dissectum*, *Tunica pholifera*, *Stellaria uliginosa* och *crassifolia*, *Potentilla alpestris*, *Andromeda polifolia*, *Polygonum mite* och *dumetorum*, *Rumex maritimus* och *nemorosus*, *Goodyera*, *Serapias microphylla*, *Corallorrhiza*, *Butomus*, *Scheuchzeria*, *Zanichellia*, *Schoenus nigricans*, *Rhynchospora alba*, *Eriophorum vaginatum* och *alpinum*, *Carex filiformis*, *digitata* och *ornithopoda*, jemte flera från sina hufvudarter afvikande former. *Plantago minor* har visserligen såsom en högst ynnig växt, blifvit af de fleste resande insamlad, men än förd till en än till en annan art, tills den af Prof. Fries framställdes såsom en fullkomligt ny växt, med ledning af de talrika och mångformiga exemplar jag insamlade för Herb. Normale. Det är äfven på hans inrådan jag ödmjukt öfverlemnar denna, i för mig möjligaste måtto fullständiga växtförteckning åt Kongl. Vetenskaps-Societeten, hvilken redan förut i sina handlingar upptagit en utmärkt afhandling om grann-ön *Gottland*. Någon allmän öfersigt af det Öländska landet och dess beskaffenhet har jag ej ansett tillbörligt förutskicka, då redan P. Ahlqvist i sin »*Ölands Beskrifning*» fullständigt framställt de geografiska grunddragen deraf; de öfriga fysikaliska momenterna, jordgrundens beskaffenhet, klimat *) o. s. v. hafva redan så fullständigt blifvit be-

*) Angående klimatet bör dock tilläggas, att våren framträder mycket långsammare på Öland, än i det angränsande Småland, ehuru årets medeltemperatur är på Öland mycket mildare. Denna

handlade af flera utmärkte forskare (P. Ahlqvist, G. Wahlenberg, P. F. Wahlberg) att nästan intet nytt återstår att tillägga, hvarföre jag ej ansett det nödigt att upprepa det redan bekanta. Jag skall derföre här inskränka mig till att, innan jag går att lemna en ännu behöflig förteckning öfver Ölands hittills kända växt-alster, nämna några ord om de Öländska växternas hufvudstationer, neml. om det på Öländska kalkstenen hvilande slättlandet, kalladt *Alvaren*, om de åsar, (*Landborgar* kallade), som innesluta denna trakt, och slutligen om den smala alluvial-trakt, som befinner sig nedom de sistnämnda åsarne.

Största delen af Öland och så att säga dess skelett bildar den under namnet *Alvaren* allmänt bekanta kalkklippa, hvilken här och der är liksom afbruten eller snarare dold uti jordlager. Tydligast framstår dess karakter i den stora slätten *Södra stora Alvaren*, der kalkklippan ligger nästan blottad i öppen dag. I jemn sträckning utbreder den sig från den sydligaste udden (Ottenby) nästan till öns midt (om man utesluter det nordliga bihänget), som ock utgör dess bredaste ställe, eller mer än 3 Sv. mil i längd och från $\frac{1}{4}$ till 1 mil eller något mera i bredd. Denna kalkklippa är högeligen steril, i allmänhet otillgänglig för all kultur, ofta djupt och tärningslikt sprickfull, särdeles på den medlersta och mera upphöjda sidan, t. ex. mellan Resmo och Stenåsa, hvilken kallas *Högåsen*, och om våren står upp liksom en ö i det rundt omkring öfversvämmande vattnet. Der öfver kalkklippan några jordlager utbreda sig, äro dessa beklädda af en gräsbädd, kallade *Gräsälver*, såsom mellan Resmo och Thorslunda; de ställen deremot, som blott täckas af stycken af den sönderspruckna kalkstenen, tillhöra de mest ofruktbara, såsom mellan S. Möckleby och Segerstad till Åhs. Men öfverallt, der ett ymnigare förråd af jord finnes, hafva innebyggarne uppslagit sina boningar, såsom

---

anomali beror utan tvifvel af Ölands solöppna läge, att ön allestädes är utsatt för hafsvindarne och ymnigare nederbörd. Så liknar *Södra Alvaren* under sin öfversvämming om våren en sjö, tills solens värme uttorkat den till ett utomordentligt torrt och sterilt fält.

man finner i Alvar-byarne Albrunna, Stora Dahlby och Lunda på den vestra samt Gösslunda, Ebbelunda och Fröslunda på den ostliga sidan. Här är *Ulmus campestris* allestädes ymnig; inhägnade och för bete friade lokaler hysa en ren och utmärkt Alvare-vegetation, t. ex. i Gösslunda, af *Artemisia rupestris*, *A. laciniata*, *Linosyris*, *Scabiosa Columbaria*, *Erythræa Centaurium*, *Gypsophila fastigiata*, *Helianthemum oelandicum*, *Viola elatior*, *Anthericum ramosum*, *Carex tomentosa*, *Melica ciliata* o. s. v. Vid de Alvare-byar, som äro belägna på den vestra sidan, finnas derjemte lundar och busksnår af *Fraxinus*, *Quercus*, *Corylus*, *Pyrus Malus* &c., hvarest, såsom vid Albrunna, utom öfriga för Alvaren gemensamma växter, såsom *Artimisiæ*, *Adonis vernalis*, *Corydalis cava*, *Ranunculus illyricus* frodas. Desse Alvarebyar stå like oaser i sten-ödemarken, hvars vegetation för öfrigt är mager och fattig, saknande träd och buskar *) samt de vanligare s. k. plantæ adventitiæ. Den tidigaste vårväxten, som ock är den för dessa sterila lokaler mest karakteristiska och yppiga, är *Cerastium glutinosum pumilum*, som på de närliggande odlade ställena växer resligare och öfvergår då i den normala *C. glutinosum*. En annan äfvenledes allmän och för Alvaren ännu utmärktare växt är *Plantago minor*, förekommande under 2:ne former på alldeles nakna ställen, hvilka dock höst- och vårtiden äro öfversvämmade. Öfriga för Alvaren mest egendomliga växter äro: *Poa alpina*, *Festuca ovina*, *glauca*, *Carex præcox*, *erictorum*, *Oxytropis campestris*, *Anthyllis Vulneraria coccinea*, *Sedum rupestre*, *album*, *Helianthemum oelandicum canescens*, *Viola pratensis*, *Holosteum*, *Capsella petræa*, *Sisymbrium supinum*, *Globularia*, *Anagallis*, *Mentha arvensis* v. *riparia*, *Teucrium Scordium* (begge på något faktiga ställen), *Convolvulus arvensis minimus*, *Erigeron acre* v. *subuniflorum*, *Hieracium Auricula*, *Crepis tectorum* (allestädes ymnig) och på den sydligare delen *Lychnis alpina*, *Schoenoprasum*, *Agrostis spica venti* v. *pygmæa*. I kalkklippans djupa sprickor blir vegetationen något yppi-

*) Linné observerade från långt håll på slätten vid Resmo trenne träd af *Taxus baccata*, hvilka längesedan utdött.

gare: *Circaea lutetiana*, *Convallaria Polygonatum*, *Lactuca muralis*, *Cynanchum Vincetoxicum*, *Polypodium Dryopteris calcareum*, *Asplenium Ruta muraria*. På öns öfriga delar visar sig kalken endast på färre ställen blottad, nemligen vid Högstrum, der kalkstenen är hvasst tärnings-sprickig; i springorna växa *Melica ciliata*, *Viola odorata*, *Lactuca muralis* o. s. v. och nära derintill *Carex obtusata*. Gredby-alvar sträcker sig från Halltorp till Repplinge och Borgholm, är mindre ofruktbar än de föregående och hysar *Carex obtusata*, *Phaca campestris*, *Helianthemum oelandicum*, *Cerastium glutinosum*, *Gypsophila fastigiata*, *Draba contorta*, *Capsella petraea*, *Galium saxatile austriacum*, *Crepis tectorum pumilus*, *Artemisia rupestris*. På alla dessa ställen antager kalkklippan, såsom redan Wahlenberg anmärkt, en rödaktig färg af det underliggande alunskifferlagret, men på Alvarens mera nordliga fält, i socknarne Alböke, Föra, Högby och Horn vid Byarum är den hvit och utan skifferlagret; derstädes visar sig vegetationen särdeles fattig och af de egentligare Alvare-växterna återstå endast *Helianthemum oelandicum* och *Plantago minor*, blandad med *Plantago maritima*.

Dessa Alvare-slätter omgifvas på båda sidor af upphöjda eller branta åsar, kände under namn af *Landtborgar*, hvilka särdeles på öns midt äro högst; men dessa åsar äro på den vestra och östra sidan af helt olika beskaffenhet. Öland höjer sig nemligen från den lägre östliga kusten mer och mer mot vestern (*Vestra Landtborgen*) och slutar derstädes — så framt klippan ej betäckes af jordlager, såsom vid Thorslunda, der trakten har en sakt sluttning, i hafvets grannskap, i en brant klippa, och uppbär derjemte från Ottenby till Borgholm öfverst en sandås. Men den östra åsen (*Östra Landtborgen*) är låg, från midten af ön mot söder afbruten eller alldeles upphörande, och visar sig ej under form af klippa, utan såsom af hafvet sammanhopad sand. Dessa åsar hysa en utmärkt men ganska afvikande vegetation, hvarföre det torde vara lämpligt att uppräknas hvarderas hufvudsakligaste växter. På den vestra åsen, neml. nedanför Köping, växa *Artemisia laciniata*, *Echium*, *Cichorium*, *Verbascum thapsiforme* och hybrida, *seminigrum* (på öns inre och

vestra sida förekomma ensamme *Verbascum Thapsus* och *nigrum*), *Lithospermum officinale*, *Linaria minor*, *Globularia*, *Cornus sanguinea*, *Evonymus*, *Hedera*, *Daucus Carota*, *Cherophyllum sativum* och *temulum*, *Pulsatilla vulgaris*, *Adonis vernalis*, *Aquilegia vulgaris*, *Arabis hirsuta* och *glaberrima*, *Draba contorta*, *Silene nutans* v. *infracta*, *Tunica prolifera*, *Malva Alcea*, *Geranium dissectum*, *Cotoneaster*, *Trifolium procumbens*, *Coronilla Emerus*, *Polygonum dumetorum*, *Atriplex rosea*, *Festuca gigantea*, *Schedonorus asper*, *Poa bulbosa*, *Airopis præcox*, *Melica ciliata*, *uniflora*. På den östra deremot: *Inula britannica*, *Lithospermum arvense flore coeruleo*, *Melampyrum arvense*, *Thalictrum galioides* och *angustifolium*, *Vicia Lathyroides*, *Allium arenarium*, *Carex Schreberi*, *Koeleria glauca*, *Phleum arenarium* och på ett enda ställe *Anemone silvestris*. På begge åsarne förekomma *Gnaphalium arenarium*, *Scabiosa Columbaria*, *Anthriscus vulgaris*, *Selinum Oreoselinum*, *Ranunculus illyricus* (hvilken visserligen synes äga sitt centrum på Alvaren, men blott fructificerar på dess humus-rikare gräns), *Thlaspi perfoliatum*, *Capsella petraea*, *Helianthemum oelandicum* med var. *ciliatum* (men *H. oel. canescens* växer endast på Södra Alvaren), *Oxytropis campestris*, *Potentilla collina* &c.

Alluvial-jorden nedanför åsarne, som omgifva det centrala Öland, äger en större bördighet, särdeles från Borgholm till Åhs på vestra sidan, och prydes derstädes från Borgholm till Resmo af angenäma lundar, hvilka dock, ehuru något mindre, äfven här och der förekomma nedanom Resmo i Kastlösa, Smedby och Möckleby. Främst af de växter, som tillhöra denna region, utmärka sig de ymniga Orchideerna. Alluvial-jorden på den östrakusten saknar helt och hållet skogar och lunder, så framt man ej hit vill räkna lunden vid Ottenby. Egendomliga synas här *Mentha silvestris*, *Ranunculus Philonotis*, *Artemisia maritima*. För öfrigt täckes kalkstenen af alluvialjord på öns midt, ända från Thorslunda till Högsum (jfr. Wahlénb. a. st.), och gynnar derstädes i hög grad jordbruket samt gör denna trakt till en af de behagligaste. I denna region egendomliga synas *Ulmus effusa* jemte en mängd utmärkta växter, såsom *Fedia dentata*, *Lysimachia Nummu-*

laria, *Corydalis cava*, *Carex silvatica* o. *ornithopoda*, *Schedonorus asper*, *Elymus europæus*.

Barrskogs- och vattenväxter, hvilka på fastlandet utgöra den ausenligaste delen af vegetationen, äro på Öland, till följd af brist på barrskog och vatten, särdeles sällsynta och förekomma endast i det nordliga bihanget till ön. Blott i Högby socken finnas smärre sjöar, af hvilka Hornsjön är den märkligaste och förenad med Wedborns- och Borgaträsk. Denna trakt äger en mera Gottländsk vegetation, såsom af *Cladium Mariscus*, *Schoenus nigricans*, *Serapias ensifolia*, *Draba muralis*, *Nasturtium silvestre*, *Galium rotundifolium*; för densamma egendommiga synas derjemte flera af Sveriges torfkärrsväxter, såsom åtskilliga *Carices*, *Scheuchzeria*, *Vaccinium Oxycoccus*, *Ledum*, *Comarum*, *Droseræ*, *Nymphæa alba*. För öfrigt finnas blott tvenne små vattensamlingar, Gladvattnet i Högsrum socken, der *Nymphæa* förekommer, och Svinbo-göljar i Åhs socken, der man finner *Alisma ranunculoides zosterifolium*. — På Ölands nordligaste bihang finnes en vidsträcktare barrskog, Böda tall, af 2 mils längd och ½ mils bredd, och särdeles vid den nordvestra sidan några andra smärre, Köpings- och Ramsättra tall i Köpings socken, Rölle tall i Högsrums socken och Strandskogen mellan Rölle och Thorslunda (samt Störlinge-Gran i Gärdslösa socken). Här förekomma, ehuru sparsamt, *Linnæa*, *Pyrolæ*, *Neottia repens* — och slutligen är det dessa ställen, som på Öland uteslutande hysa *Aiopsis præcox* och *Myosotis versicolor*.

Ölands fanerogama Flora utgöres af 844 species, fördelade i familjer enligt följande tabell:

	Skand. Öland.		Sk. Öl.		Sk. Öl.			
Smyanthereæ	159	82	Labiatae	54	31	Plantagineæ	7	7
Dipsaceæ	6	3	Menyantheæ	2	1	Plumbagineæ	1	1
Ambrosiaceæ	1	1	Oleineæ	3	1	Frangulaceæ	4	3
Valerianeæ	3	6	Asclepiadeæ	1	1	Cornæ	2	1
Rubiaceæ	17	11	Gentianeæ	13	5	Araliaceæ	1	1
Caprifoliaceæ	4	2	Solanaceæ	6	3	Umbelliferae	54	30
Campanulaceæ	14	7	Personatae	64	34	Adoxeæ	1	1
Lobeliaceæ	1	1	Lentibularieæ	8	2	Acerineæ	3	1
Convolvulaceæ	6	4	Primulaceæ	20	11	Resedaceæ	1	1
Boragiæ	22	16	Globularieæ	1	1	Nymphæaceæ	4	1

	Skand.	Öland.		Sk.	Öl.		Sk.	Öl.
Ranunculaceæ	60	32	Crassulaceæ	13	5	Cbenopodiaceæ	28	18
Berberideæ	1	1	Lythraceæ	2	2	Cupuliferæ	4	3
Papaveraceæ	7	3	Onagraceæ	18	10	Salicineæ	52	15
Fumariaceæ	10	4	Halorrhageæ	4	3	Betulineæ	8	2
Cruciferae	78	47	Pomaceæ	10	7	Coniferæ	4	4
Polygaleæ	3	3	Senticosæ	75	37	Callitrichineæ	4	1
Tiliaceæ	3	1	Drupaceæ	5	3	Orchideæ	43	25
Malvaceæ	7	4	Papilionaceæ	79	40	Irideæ	4	1
Gruinales	21	12	Ericineæ	25	14	Narcissineæ	5	1
Hypericineæ	7	3	Empetraceæ	1	1	Liliaceæ	32	16
Cistineæ	3	2	Euphorbiaceæ	8	6	Alismaceæ	8	6
Violarieæ	19	11	Portulacaceæ	1	1	Juncaceæ	35	13
Droseraceæ	4	3	Paronychiaceæ	6	3	Aroideæ	7	4
Silenaceæ	28	14	Polygonaceæ	32	15	Potamogetoneæ	32	18
Alsinaceæ	46	24	Santalaceæ	1	1	Typhaceæ	6	5
Cucurbitaceæ	1	1	Thymeleæ	1	1	Cyperaceæ	144	62
Ribesiaceæ	4	3	Ulmaceæ	3	3	Gramineæ	141	54
Saxifrageæ	16	3	Urticaceæ	4	3		1652	844

Familjer, hvaraf ingen representant finnes på Öland, äro således: *Loranthaceæ*, *Polemoniaceæ*, *Verbenaceæ*, *Balsamineæ*, *Elatineæ*, *Tamariscineæ*, *Aristolochiaceæ*, *Elæagneæ*, *Amarantaceæ*, *Ceratophylleæ*, *Hydrocharideæ*, *Najadeæ*, *Cot-chicaceæ*, *Nartheciaceæ*.

II. Litteratur-öfversigt.

I. Års-berättelser om Botaniska arbeten och upptäckter för åren 1845—1848 till Kongl. Vetenskaps-Akademien afgifna den 31 Mars åren 1846, 1847, 1848 och 1849 af **Joh. Em. Wikström**. Förra delen. Stockholm 1850, pp. XXX, 631.

Med denna del rycka de Botaniska Årsberättelserna närmare det närvarande, och de tillvinna sig till följe deraf, om ej nyhetens behag, dock ett större intresse. Den digra volumen, som utgör första hälften af redogörelser för botaniska arbeten och upptäckter under 4 år, är i anseende till sin form af enahanda beskaffenhet som sina föregångare, hvadan vi vid denna anmälan inskränka oss till att nämna, det man här finner redogörelser för botanikens framsteg under åren 1845—1848 uti veten-

skapens *phythographiska* del. Referaterna eller notiserna samt utdragen äro konstruerade i enlighet med samma princip, som förf. alltid sökt följa, neml. afseende på Svenska botanister och den Svenska Floran. De obetydliga anmärkningar, vi här och der skulle kunna göra, förfalla naturligtvis för de obestriddiga förtjenster, dem förf:s arbetsamhet och opartiskhet i dessa arbeten nedlägger.

Deremot kunna vi ej och tilltro oss ej äga rättighet att undertrycka vår smärtsamma förvåning vid genomgåendet af det blad, hvilket förf. funnit godt att under den tvetydiga och lindrigast sagdt oförklarliga benämningen »Inledning» förutskicka sina embetsberättelser.

Den innefattar nemligen hufvudsakligen och nästan uteslutande en klagan öfver förmodad ringaktning inom egna landamären, och utgör således en förebräelse ej allenast mot snart sagdt samtliga den botaniska vetenskapens idkare i fäderneslandet, utan uppenbarligen och hufvudsakligen mot oss, såsom de, hvilka ägt och på de sednare åren ensamme utöfvat den — vi trodde det ej förut — sögliga pligten, att för allmänheten frambära den fågnesamma underrättelsen om publicerandet af en ny del af de botaniska årsberättelserna.

Förf. yttrar neml.: »Jag öfverlemnar det egentliga Recensent-Kallet alltför gärna åt Litteratur-Tidningarnas Författare, hvilkas opartiskhet och trovärdighet för öfrigt må gå och gälla för så mycket, eller för så litet, som de förmå . . . . För mig eger rättrådighet städse ett högt värde, och jag fruktar, att denna egenskap ej är alla Recensenters tillhörighet, måhända ej alltid det mål, till hvilket de syfta. — Dessa åsigter vid bearbetnings-sättet af närvarande Års-Berättelser hafva blifvit gillade af opartiska och högt värderade Vetenskaps-Idkare i främmande Länder, men äfven utan detta bifall skulle jag i sanning ej frångå de af mig såsom riktiga erkända och antagna grund-satser och åsigter i närvarande ämnen, för öfrigt likgiltigt lemnande åt den vanliga afunden innom närmare landamären friheten att till följe af sitt skap-lynnest ostörd klandra eller smäda.»

För dem af våra läsare, som ej äga tillfälle att förskaffa sig boken, och hvilka skulle tvifla att något slikt

nu för tiden vore att finna såsom »inledning» till botaniska årsberättelser, försäkre vi, att vi kopierat med chinesisisk noggrannhet. Det är inom det knappa utrymmet af en spatiöst tryckt sida förf. här slungat fram sin missbelåtenhet mot »det egentliga recensentkallet», ställt »vetenskapsidkarne i främmande länder» i så hjert afstickande ljus mot »den vanliga afunden innom närmare landamären» och slutat med de betecknande orden »klandra och småda.»

Men Hr W. gör härutinnan mycket orätt. Han vet utan tvifvel, att det icke i fosterlandet gifves en enda botanist, hvilken i fråga om erkännande af de botaniska årsberättelsernas förträfflighet vill stå efter någon i utlandet; Han har — likavisst som alla andra — ständigt läst detta erkännande i de anmälanden af hans arbeten, som i våra inhemska journaler framställts; och i den längtan man vid hvarje del uttryckt, att snart erhålla ännu mera, har Han sett den begärlighet, hvarmed hans arbeten emottages och den nytta de sprida. Hvarföre då denna klagan? Så vidt vi veta har ingen recension af de 2:ne sednaste årsberättelserna blifvit synlig utom i denna tidskrift, — det är således mot oss slutstrofen är rigtad. Men må hvilken som helst genomläsa hvad vi der nedskrifvit och hålla det upp emot hvad Hr W. här yttrar; må man undersöka — rättrådigt eller misstänksamt — våra ord och våra meningar: på en dylik undersökning äga vi intet att förlora. Af vår der uttryckta tacksambhet och erkännande taga vi intet tillbaka; vi loforda författarens opartiskhet och beundra hans noggrannhet, och om vi äfven — vi yttra det nu för första gången — skulle i afseende på den formella planen för dessa årsberättelser anse den af *Griesebach* valde och nu under flera år genomförda methoden vara i åtskilliga hänseenden att föredraga, så förmå vi dock fullt uppskatta Hr W:s förtjenster vid att konsekvent följa de af honom »såsom riktiga erkända och antagna grundsatser och åsigter.»

Det är ej angenämt att nödgas så försvara sig; men det blir en pligt, då anfallet är en orättvisa och då det gäller mera än en enda — må man så anse honom — obetydlig individ.

A—n.

H. Haandbøg i den danske Flora af Joh. Lange.

Kjöbenhavn 1850. Hefte 1—3.

(Forts.)

Beta maritima tillhör hela territoriet. *Chenopodium ficifolium* är endast funnen vid Köpenhamn. *Blitum virgatum* är sällsyntare än *B. capitatum* och räknas ej som inhemsk. *B. botryoides* förekommer på Seland och Fyen. Den anses som egen art. — *Ulmus montana* är den vildt växande almen. *U. campestris* anses vara planterad och förvildad, likasom *U. effusa*. — Utom de i Sverige förekommande arterna af *Cuscuta* upptages *C. Epithymum* med formen *C. Trifolii* Babingt. — *Eryngium campestre* är endast funnen på tvenne ställen på Jutland. *Bupleurum rotundifolium* anses nu utgången i Danmark. *Helosciadium repens* förekommer blott på Fyen. *Oenanthe Lachenalii* växer i alla delar af riket. Under *Æthusa Cynapium* anföres en form *β pygmæa* (Koch), som växer bland säd och har 2—6 tum hög stjelk, nedre bladen trefingrade med trubbiga flikar, svepebladen korta och blomskaften föga längre än frukten. Om *Imperatoria* säger förf. att den väl uppgifves för Bornholm, der den ännu odlas vid bondgårdarne, men att den sannolikt aldrig växt vild derstädes. *Laserpitium latifolium β asperum* (Grantz), med bladskaft och flikar i kanten och på undersidan skarpa, är endast funnen på Seland. *Caucalis daucoides* växer blott på Møen och *Torilis nodosa* endast i vestra Slesvig. Det gamla namnet *Scandix Pecten veneris* är återupptaget. — *Corrigiola littoralis* förekommer flerstädes i Slesvig. På Jutland är den blott funnen vid Rye och alls icke på öarne. — Af *Drosera rotundifolia* anmärkes en varietet *β bracteata* (Lyngby), med blommorna i gaffellikt delad cyma och foderflikarne omvänt äggrunda, glandelhåriga. — *Armeria purpurea* (Koch), som af Drejer angifves såsom den allmännaste Danske arten, anser förf. knappt förekomma i Danmark eller åtminstone vara sällsynt. En närmare undersökning af släktets arter och former förordas. — *Leucjum æstivum*, som växer på Jutland, förmödas vara från början förvildad. — *Convallaria multiflora* är allmännare än *C. Polygonatum*. *Muscari botryoides*, *Lilium bulbiferum* och *L. Martagon* förekomma sällsynt förvildade och anföras utan nummer. *Gagea arvensis* vä-

xer på Möen och vid Eckernförde. Af *Allium arenarium* (vineale) upptagas tvenne former: α *capsuliferum* (Koch) och β *compactum* (Thuill.), den förra med många blommor och få knopplökar, den sednare, som är allmännare, på motsatt sätt beskaffad. Förf. anser det vara mycket osäkert om *A. sphærocephalum* ännu är funnen i Danmark. Från Holstein är den dock känd. *A. Schoenoprasum* uteslutes från inhemska Floran och anföres blott såsom odlad och tillfälligtvis förvildad. — *Juncus atricapillus*, förekommande på vestkusten af Slesvig och Jutland, upptages som egen art. *J. atratus* (Krock.) är deremot icke funnen i Danmark och anses af förf. vara närmare beslägtad med *J. acutiflorus* än med *J. atricapillus*. *J. Gerardi* upptages som art, skiljd från *J. compressus* genom kalkbladen, som äro nästan af fruktens längd och stiftet af fruktämnet. *J. Tenageja* är endast känd från Slesvig. *Luzula maxima* och *albida* äro sällsynta, särdeles den sednare, som blott är funnen på ett ställe i Slesvig och ett på Seland. Den förra tillhör landets vestra delar. *L. multiflora* och *campestris* äro allmänna och upptagas som skiljda arter. Till den förra föres *L. pallescens* som varietet — *Polygonum laxiflorum* (Weihe) är icke funnen i Danmark. Förf. följer Summa Veget. Scand. i åsigterna om detta slägte, äfvensom om slägtet *Rumex*. *R. Heleolapathum* är egen för Danmark, der den ersätter den närbeslägtade *R. Hippolapathum*. *R. conspersus* är blott funnen vid Köpenhamn och vid Gaabense på Falster. Af *R. nemorosus* upptagas tvenne former: α *viridis* och β *sanguineus*, hvaraf den sednare har stjelk och bladnerver röda. — *Alisma natans* förekommer endast på halföns vestra sida. — *Epilobium virgatum* och *tetragonum* anses väl åtskiljda genom olika blad och växtsätt. Begge förekomma flerstädes. *E. purpureum* är endast funnen vid Kolding. — *Monotropa hirsuta* och *glabra* upptagas som arter. — *Chrysosplenium oppositifolium* är temligen allmän i Danmark. — *Elatine Alsinastrum* anses utgången. *E. triandra* och *hexandra* saknas äfven. — *Geranium* föres till Decandria. *G. viscidulum* är icke funnen i Danmark. — *Pyrola umbellata* saknas äfven. *P. uniflora*, *media* och *chlorantha* äro sällsynta, särdeles de båda sista. — *Gyp-*

sophila muralis är icke funnen de sednare åren på de uppgifna lokalerna. *G. fastigiata* tillhör icke Floran. *Dianthus Carthusianorum* växer endast på sandiga backar på Amron. Mera spridd förekommer *Silene Otites*. Af *Le-pigonum* upptagas tre arter: *rubrum*, *salinum* och *marinum*. *Arenaria serpyllifolia* delas i tvenne former: α *scabra* och β *glutinosa*. Likaledes delas *Stellaria crassifolia* uti α *elodes* och β *brevifolia* samt *S. graminea* uti α *grandiflora*, β *par-viflora* och γ *spathulata*. *Cerastium glutinosum* är icke funnen i Danmark, men väl *C. tetrandrum*. Under *Mala-chium aquaticum* upptages en varietet β *saxatile* (Fr.), som är fäblossig och växer på grus. *Sagina ciliata* är fun-nen på Bornholm, Möen, Seland och Jutland. *S. apetala* växer äfven flerstädes. Af *S. procumbens* förekommer, utom hufvudformen, varieteterna *crassifolia* (Nolte) och *spinosa* (Gibson), samt af *S. nodosa* en var. *moniliformis*, med mycket korta ledstycken och korta, köttiga blad. — Under *Sedum acre* upptages en form: β *sexangulare* (Godr.). Den vanliga *S. sexangulare* kallas *S. boloniense*. Af de plattbladiga anföras *S. Telephium*, *purpurascens* och *livi-dum*. — Af *Lythrum* förekomma och upptagas som var. β *triphylllum* och γ *tetraphyllum* med 3 eller 4 blad i krans. — *Agrimonia odorata* är blott funnen på få stäl-len, men förmodas förekomma flerstädes. — *Sorbus tor-minialis* växer på Bornholm, Möen och Laaland, ehuru säll-synt. *S. scandica* finnes endast på Bornholm. *S. fennica* (hybrida) är äfven uppgifven för Bornholm, men på sed-nare tider derstädes förgäfves, ehuru flitigt, eftersökt. — *Rosa pimpinellifolia* växer på Seland, halfön och vestra öarne. Om *R. tomentosa* säger förf. sig icke kunna med visshet uppgifva, att den förekommer i Danmark, ehuru han icke förmått säkert skilja densamma från *R. mollissi-ma*. Bland *Rubi fruticosi* upptages *R. vestitus* Weibe sås-som en af de allmännaste. En utmärkt form, som förf. funnit i Marieskogen vid Flensburg, och skulle anse som egen art, skiljd från den närastående *R. Sprengelii*, »om den vore känd från flere ställen och om icke redan för många arter voro uppställda i detta slägte», benämnes »ad interim» *Rubus Arrhenii*. *R. hirtus* Waldst. et Kit. växer i södra delen af halfön. *R. serpens* Gren. et Godr. är

funnen vid Kolding och Ollerup på Fyen. Af *R. cæsius* upptagas fyra former: α *umbrosus*, β *agrestis*, γ *aquaticus* och δ *pseudo-idaeus*. *Potentilla Fragariastrum* förekommer öfver hela landet, ehuru sporadisk. *P. mixta* Nolte anses som varietet af *P. procumbens*. *P. cinerea* är endast funnen på ett ställe på Seland och på ett på Bornholm.

Längre sträcka sig icke de tre första häftena. Det skulle vara fägningsamt, om denna för Sveriges botanister särdeles intressanta Flora kunde utkomma och hinna till oss så tidigt, att den redan instundande vår vore tillgänglig och fick begagnas för jemförelse mellan våra växter med dem, som fostras inom vårt kära grannrike, hvilket numera icke bör vara något obekant land för oss.

Papper och tryck är vackert, och hela arbetet äger i sitt yttre någonting behagligt, som på ett angenämt sätt upplifvat minnet af dess författare. *Th—s.*

III. *The Tourist's Flora:* a descriptive Catalogue of the flowering plants and ferns of the British Islands, France, Germany, Switzerland, Italy and the Italian Islands by **Joseph Woods** F. A. S., F. L. S., F. G. S. London, Reeve, Bentham and Reeve, King William Street, Strand. 1850. 8:o. 504 pagg.

En af de uppgifter, hvarpå man sedan länge hört flerfaldiga naturforskare arbeta, är utgifvandet af en Europeisk Flora, och som hade till afsigt lika mycket att i ett rätt ljus framställa de växtgeografiska förhållanden inom detta naturliga område, som att med fullständig och opartisk kritik, genom en omfattande behandling af det onekligen svåra ämnet, göra så pass mycket slut på de ändlösa stridigheterna inom den speciellare botaniken, som kan stå tillsammans med en rättvis, olika individuell uppfattning. De enskilda personer, om hvilka man hört att de företagit sig ett slikt arbete, hafva dock ännu ej framkommit med några resultat, och det hade redan innevarande år i Tyskland och Frankrike blifvit allvarsamt tal

om bildandet af en förening, som skulle taga det vigtiga arbetet om hand. Det var visserligen att förutse, att allra-minst i detta ärende — behandlingen af den inhemska Florans alster — enighet skulle stå att vinna mellan de olika nationerna, och genom Mr. Woods uppträdande med sin Tourist's Flora synes arbetet för ännu längre tid komma att hvila — såvida ej just detta arbete vore egnadt att rätt klart visa, huru denna uppgift är för stor för en mans förmåga, äfven om han hade sina materialier tillgängliga i Paris, London eller Berlin.

The Tourist's Flora omfattar nemligen ej Europa i hela dess omfattning, blott det centrala och Englands öar. Omfånget af detta arbete är därför icke, strängt taget, sådant, att på grund deraf allmänna, hela den Europeiska vegetationen beträffande beräkningar och åsigtter kunna grundas; likvisst är detta omfång tillräckligen stort, för att hafva kunnat lemna författaren tillfälle att samla och illustrera de uppgifter i fråga om växtslägtenas utbredning, som i ett land med så känd vegetation som Europa, alltid skulle hafva medfört stort intresse. Förf. har nöjt sig med att temligen noga angifva lokalerna för de mera lokala växterna, men någon generell växtgeografisk framställning har han ej lemnat.

Efter en introduktion, som nästan uteslutande handlar om den mening, hvare författaren fattat vissa termer, meddelas en öfversigt af genera, efter det Linnéiska systemet, hvarpå sjelfva artbeskrifningen följer, i enlighet med det DeCandolleska systemet. Diagnoserna äro alltid korta, något författarenamn är ej utsatt vid artnamnen och inga synonymer bifogade. Att för öfrigt ingen sträng komparativ kritik blifvit följd vid sjelfva behandlingen af det speciella blir ytterligare klart deraf, att förf. ständigt vid en för honom obekant eller tvifvelaktig art afskrifvit den botanists diagnos, som uppställt sjelfva arten.

Boken uppräknar 6224 species, utom de uppförda bastard-bildningarne. Af dessa 6224 arter äro 6114 Phanerogamer, 19 Characeæ, 65 Ormbunkar, 11 Equisetaceæ, 5 Marsileaceæ och 10 Lycopodiaceæ. Af Phanerogamerna äro 4915 Dikotyledoner och 1199 Monokotyledoner. Artrikast äro släktena: *Ranunculus* 65, *Arabis*

28, *Helianthemum* 45, *Viola* 55, *Dianthus* 51, *Silene* 73, *Alsine* 29, *Genista* 40, *Ononis* 54, *Medicago* 55, *Trifolium* 89, *Astragalus* 54, *Vicia* 52, *Ervum* 50, *Rubus* 45, *Rosa* 57, *Sedum* 58, *Saxifraga* 71, *Galium* 42, *Scabiosa* 27, *Hieracium* 86, *Anthemis* 27, *Achillea* 29, *Senecio* 47, *Artemisia* 50, *Carduus* 54, *Centaurea* 75, *Campanula* 46, *Gentiana* 54, *Linaria* 42, *Veronica* 58, *Orobanche* 69, *Salvia* 27, *Rumex* 28, *Euphorbia* 69, *Salix* 90, *Orchis* 50, *Allium* 40, *Juncus* 45, *Carex* 142.

Arbetet är ytterst elegant och temligen billigt (18 sh.), hvarföre turisterne ej lära underlåta att begagna detsamma; vetenskapen har ej i någon utomordentlig grad anorlunda härmed vunnit, än att man kanske ännu klarare än förut insett behovet af en tidsenlig Europeisk Flora.

A—n.

IV. Taschenbuch der Flora von Jena, oder systematische Aufzählung und Beschreibung aller in Osttübingen wildwachsenden und kultivierten Phanerogamen und höheren Cryptogamen mit besonderer Berücksichtigung ihres Vorkommens. Nebst einer Darstellung der Vegetations-verhältnisse der bunten Sandsteine-, Muschelkalk- und Keuperformation im mittleren Saal- und Hingebiete. Von **Carl Bogenhard**, Cand. Pharm., eingeleitet von M. J. Schleiden. Dr. Leipzig W. Engelmann 1850. XXVIII, 483 pp. (4 R:dr 8 sk. B:ko.)

Med en särdeles nyfikenhet skyndade ref att taga kännedom af ett arbete i den speciella botaniken, som framträdde under *Schleidens* ægid, och då det korta förordet innehöll, att denne inom fysiologien så väldige forskare länge önskat att åt sina åhörare lemna en Flora öfver Jenas omgifningar, »hvilken å ena sidan vore fullständig med hänsyn till de nyare upptäckterna, å den andra anslöte sig till den i hans lärobok utvecklade terminologi», men aldrig erhållit lägenhet till ett sådant arbetes utförande, utan i dess ställe nu förordar Hr Bogenhards framställning, såsom »ganz in meinem Sinne gearbeitet», — så var det naturligt, att detta arbete skulle ådraga sig all möjlig uppmärksamhet.

Vi hafva dock ej funnit skäl att erkänna denna Jena-Flora vara af någon synnerlig betydelse, ännu mindre tro den komma att verka reformerande inom den slags botaniska litteratur, hvartill den hörer.

Anmärkningsvärdt är det att finna ett arbete, gilladt och förordadt af den emot allt hvad växtgeografi heter så ytterst fiendtlige och gycklande *Schleiden*, likvisst till sin väsendtligaste del utgöras af flerfaldiga allmänna beräkningar, jemförelser och betraktelser öfver de vegetativa förhållandena inom det lilla Jena-området! Sedan neml. förf. i en Vorbericht redogjort för de bearbetningar man i detta hänseende redan äger, samt för den plan och de motiver, som vid det nu ifrågavarande ledt honom — neml. att i enlighet med *Schnitzleins* och *Frickhingers* »die Vegetations-Verhältnisse der Jura- und Keuperformation im Vornitz- und Altmühlgebiet» lemna en redogörelse för de vegetativa momenterna i Jenas omgifningar, för att tjena såsom en förelöpare till en utförligare behandling af hela Thuringens växtlighet — följer den åt *Florans växtgeografiska framställning* egnade 1:sta delen. Då det är tydligt, att hvar och en af dessa många specialfloror af större eller mindre omfattning, hvilka särdeles i Tyskland följa så tätt på hvarandra, endast genom några speciellare phytographiska iakttagelser, samt hufvudsakligen genom den noggrannhet, hvarmed de upplysa och i sammanhang med redan kända analogier ställa den ifrågavarande traktens växtgeografiska förhållanden, tillvinna sig något värde, skola vi åt denna afdelning egna en närmare uppnärksamhet, särdeles som det torde befinnas, att den — liksom sin nyss anförda mönsterbild — på ett särdeles lämpligt sätt indelar och behandlar de hithörande fakta och deraf dragna resultat.

Afdelningen sönderfaller i 3:ne hufvuddelar: 1) Jordytans fysikaliska förhållanden; 2) Jena-Florans statistik och 3) Jena-Florans fysiognomi. 1:sta hufvuddelen redogör för a) området läge, storlek och gränser, b) dess oreografiska förhållanden — nemligen höjdförhållanden i allmänhet, öfversigt af höjderna och geognostiska förhållanden — c) dess hydrografiska förhållanden (floder och småsjöar); d) klimatet, under titlarne: klimateriska förhål-

landen i allmänhet, lufttryck, vindrigtning, väderlek, temperatur, samt slutligen e) jordytans kultur, åkrar, ängar, skogar och det ouppodlade landet. — Statistiken afhandlar talförhållandena i Thüringer-Floran, jemförde med dem i hela Tyskland, framställer anmärkningar öfver växtfamiljernas artförhållanden i åtskilliga andra Tyska Floror samt öfver växtarternas utbredning i Jenatraktens Flora, samt lemnar en tabell öfver växternas varaktighet.

Den tredje hufvuddelen, eller Florans fysiognomi, redogör för 1) det inflytande, som växtindividernas antal och storlek utöfvar på Florans fysiognomi; 2) det, som lokalernas yttre förhållanden förete, neml. i och vid vatten, på kultiveradt eller oodladt land; 3) klimatets inverkan; 4) jordens geognostiska och kemiska beskaffenhet i dess förhållande till vegetationen; 5) markens fysikaliska beskaffenhet i dess sammanhang med växtligheten, samt slutligen 6) de olikheter hos vegetationen, som bero af lokalernas olika höjd.

Man finner af denna innehållsförteckning, att ämnet blifvit från alla sidor fullständigt behandladt, och i detta hänseende kan den indelning, hvarefter de särskilda momenterna redigerats, tjena till typ för hvarje dylik allmän fysikalisk framställning af ett Flor-område. Den specialitet, hvarmed hvarje af dessa ämnen blifvit skildradt, tillåter intet utdrag göras från den sammanhängande framställningen.

Den andra afdelningen innefattar det systematiska uppräknandet och karakteriserandet af områdets spontana eller kultiverade phanerogamer och ormbunkar, till ett antal af 1356, ordnade i enlighet med Kochs Synopsis, hvilket arbete i allmänhet blifvit lagdt till grund för artbestämningen, med några undantag, hvaraf vi skola anföra de hufvudsakligare. *Anemone hepatica* benämnes *Hepatica nobilis* Volkam. Bland sl. *Viola* uppförer förf. under *V. hirta* en massa varieteter, antager en hybrid *V. odorato-hirta* Rehb. och en d:o *V. hirta-odorata* Bogenh. samt uppställer en *V. Schleideniana* Bogenh., hvilken skall vara 1—2 tum hög, med små blad och blommor, talrika ofta vidt omkring krypande rotsläende och bladiga rot-skott, hvilka blott bära enskildta blommor; den liknar *V.*

odorata, men är luktlös och bildar öfvergången till de stängeliga *Violerna*! *V. Riviniana* skiljes från *V. sylvestris* och en *V. sylvestri-mirabilis* Bogenh. karakteriseras. Vid sl. *Rubus* uppföres af *fruticosi*; *fruticosus* *, *tomentosus* Bogenh. *vulgaris* *, *glandulosus* *, *hirtus* WN., *dumetorum* WN och *cæsius* L., och under dessa 7 rangeras såsom varieteter 16 af andra författare såsom arter under andra namn uppställda former. Då på detta sätt hvarje specialflora uppvisar en egendomlig, ökritisk behandling af detta invecklade släktes svårbestämde arter, och de olika författarne knappast synas veta om hvarandras tillgöranden, blir det slutligen en omöjlighet att i detta slägte utfinna någon ordning. Af sl. *Filago* anföres arterna *F. arvensis* L., *F. minima* Fr. (= *F. montana* L.!) och *F. gallica* L. En ny *Crepis multicaulis* Bogenh. uppställles i grannskapet af *Cr. tectorum*, från hvilken den skall skilja sig med talrika (20—30) från roten uppskjutande stjelkar, fullkomligt belbräddade sessila, ganska smala glatta blad och bredare, med fröfjunet liklånga holkfjäll (Hüllschuppen). Beträffande den för *Pulmonaria angustifolia* L. uppgifna karakteren af en nedanföre hårringen smaluden kronpip, bestyrker förf. genom egna iakttagelser att detta känne- märke ej äger någon tillförlitlighet; förf. anser för öfrigt denna art väl skiljd från *P. azurea* Bess. — *Solanum villosum* Lam., *S. miniatum* Bernh., *S. humile* Bernh. tillerkännas full arträtt. Äfvenledes reserverar förf. sig mot att såsom varieteter anse *Euphrasia officinalis* L., *E. pratensis* Schultz och *E. micrantha* Rehb., utan upptager dem såsom verkliga arter. Slägtet *Mentha* har förf tydligen ej noggrannt studerat; hans indelning af arterna efter blomställningen och till följe deraf uppställandet af en *M. sativo-aquatica* Bogenh. rättfärdigar detta omdöme. Mellan *Orchis variegata* All. och *O. ustulata* L. har förf. uppställt en *O. Dietrichiana* Bogenh., lik den förre, men af samma färg och läppform som den sednare. Den af Reichenbach i Flora Saxon. bestämda *Platanthera Wankelii* (sporre dubbelt så lång som fruktämnet, ståndarknapparnes rum vid spetsen närmade, raka, nedtill vidt fränstående på en medelmåttigt bred pelare) erkännes såsom egen art. *Characeæ* upptagas ej, men väl *Equisetaceæ*.

Hvad vi här anført såsom prof på författarens behandling af den phytographiska afdelningen torde vara nog, för att visa det härvid ej synnerligen nya eller vidt-omfattande förändringar äro vidtagne i hvad man allmänt känner. Beträffande åter den reform, som skulle vara företagen med att fota sjelfva artbeskrifningarne på de af Schleiden införda terminologiska grunderna, måste den i sanning ej vara betydlig, då vi ej af den kunnat upp-täcka några spår. Deremot är den växtgeografiska inledningen bearbetad med mycken noggrannhet och en efter-följansvärd reda. A—n.

På NYA BOTANISKA NOTISER, som för nästkommande år fortsättas efter hittills följd plan, emottages prenumeration å hel årgång, utgörande 16 tryckta ark, jemte medföljande plancher och bilagor, med 2 R:dr B:ko hos alla Bokhandlare, samt, med tillagdt postarsvode, på alla Postkontor i riket. — Utgifvaren, hvars adress fortfarande är *Nya Elementarskolan i Stockholm*, förnyar sin anhållan till *süderneslandets växtvänner* att, genom bidrag af artiklar och notiser, gifva tidskriften allt rikare och värdefullare innehåll.